Några reflexioner och randanmärkningar till C. H. Lindroths arbete »Die fennoskandischen Carabidae III».

Av

O. LUNDBLAD.

Ovannämnda del, som utgör den tredje och sista av lektor Lindroths stora arbete om den nordiska carabidfaunan, är uteslutande ägnad åt redogörelsen för de allmänna resultaten och innehåller de djurgeografiska slutledningarna. Den inledes emellertid med »Einige prinzipielle Bemerkungen», som äro rätt polemiskt betonade och ha mycket litet eller alls intet att göra med det ämne, arbetet i övrigt behandlar, och som enligt min mening borde ha publicerats på annat håll — och då helst icke i det skick, i vilket de nu framträda.

Förf. säger i inledningen att de nämnda anmärkningarna äro starkt subjektiva och ha till ändamål att väcka opposition. Hans önskningar i den vägen skall jag gärna uppfylla i den mån anmärkningarna äro originella — i flera fall framföra de blott synpunkter, som otaliga gånger förut varit uppe till diskussion och lämna då knappast något nytt bidrag till frågornas lösning. De lämnas därför av mig utan avseende.

På det sista avsnittet, synekologien, skall jag i detta sammanhang icke heller ingå, utan inskränker mig till de tre övriga. Det första av dessa handlar om den moderna insektsystematiken. Lindroth vänder sig här bl. a. mot »typkulten» och det många gånger tidsödande och enligt hans åsikt meningslösa fastställandet av den äldsta beskrivningen, alltså den, som innehåller det äldsta namnet. Det berättigade i hans uppfattning måste på det bestämdaste bestridas. Det kan visserligen icke förutsättas att forskare med annan specialitet (exempelvis djurgeografer) skola ha intresse för rent nomenklatoriska frågor eller uppskatta det arbete, som uträttas på detta dock så nödvändiga område, men det kan trots detta icke förnekas att det ofta kan vara av stort värde att — även om det kostar tid och möda — söka fastställa det äldsta namnet (med hjälp av typer eller litteraturstudier). Ett klarläggande av dessa frågor kommer av systematici alltid att betraktas som en viktig och oundgängligen nödvändig sak, och det är ett arbete, som i regel också bör överlåtas åt systematici. Värdet av en noggrann

nomenklatorisk utredning kan och får ej bagatelliseras eller förnekas. Däremot är det en helt annan sak, om det sålunda ur kanske mer än hundraårig glömska framgrävda namnet också skall få gälla. Den frågan bör avgöras av en kongress såvida saken icke utan vidare är klar, utan invändningar av en eller annan orsak (t. ex. praktisk art, när ett namn vunnit burskap sedan långt tillbaka) göra värdet av namnändringen diskutabelt. Detta är i övrigt en fråga, som är högst individuell och bör avgöras från fall till fall, och man kan icke på det sätt som Lindroth gör generalisera och förkasta »typkulten», men man behöver därför ej heller gå till överdrift åt andra hållet. Vissa forskare, t. ex. den för några år sen bortgångne entomologen Douglas Melin, tillämpade principen att som giltigt artnamn antaga endast det som först av alla publicerades tillsamman med en så god beskrivning att tvivel om vilken art det kunde gälla ej kunde uppstå. Denna princip är dock rent förkastlig. Vilken beskrivning, som är tillfyllest, beror eller kan åtminstone bero på hur väl insatt i gruppen systematikern ifråga är, och omdömet kan sålunda vara beroende på personliga förutsättningar samt vara m. l. m. subjektivt. Vad hindrar att en annan systematiker, som efter långt grundligare studier av gruppen är bättre insatt i sitt ämne, anser sig kunna identifiera arten efter en långt äldre beskrivning? Finns typen bevarad, har man i första hand ingenting annat att göra än att granska denna.

Lindroth vänder sig mot »typkulten» också av den orsaken att typerna ofta ej äro tillgängliga eller t. o. m. blivit förstörda, något som i rätt stor omfattning ju skett under sista världskriget. Hans förslag går därför ut på att en »wissenschaftliche Tierbeschreibung, die ohne Untersuchung des Typus nicht gedeutet werden kann, wäre besser unberücksichtigt zu lassen». Häremot kan genmälas, att de gamla beskrivningarna ofta — ehuru naturligtvis långt ifrån alltid — voro tillräckliga för sin tid, men att de genom upptäckten av nya arter, genom uppdelningen av andra etc. senare blivit otillräckliga. Visserligen sträva vi numera att beskriva arterna så noggrant som möjligt, men säkert är att även åtskilliga av *våra* arter komma att i framtiden icke med säkerhet kunna tydas utan tillgång till typer — här är naturligtvis ej tal om arter, uppställda av systematiska klåpare. Därför komma typer alltid att ha sitt värde, i första hand till dess alla insektarter i världen blivit beskrivna och inrangerade i sina fack, men troligen åtskilligt längre. Ofta kunna vid typstudier framdragas m. l. m. viktiga karaktärer, som namngivaren förbisett. Även ur den synpunkten kunna typerna vara mycket värdefulla.

Lindroth kommer även in på det enligt hans åsikt ofta okritiska uppställandet av subspecies och nämner som exempel lepidopterologen Bryk. Visst ha många subspecies liksom även andra systematiska kategorier uppställts okritiskt, men vad Lindroth här sagt får nog tas cum grano salis, och jag måste även i detta fall anse att han skjutit

över målet och behandlat frågan alltför summariskt och generellt. Spörsmålets kärna är ju som vi alla veta i första hand frågan om en avvikelse är genetiskt betingad eller endast en somation. Och just detta kan i allmänhet icke avgöras utan speciella undersökningar, något som systematikern ej har tid till eller när det gäller dött material överhuvud icke kan utföra. För systematikern viktigt är ju att noggrant karakterisera och beskriva den form, han har framför sig. Om han sedan antingen icke namnsätter den eller också gör detta och kallar den subspecies, varietet eller form eller något annat är tämligen oviktigt. Det viktiga är den ingående detaljbeskrivningen, benämningen är mera en bisak, men ett namn är dock ofta av värde, enär först därigenom möjliggöres ett kort omnämnande i tal och skrift av formen ifråga. Skulle den ha förts till oriktig kategori eller framdeles visa sig ej alls böra urskiljas — t. ex. om den är en helt individuell avvikelse av intet värde — så kan detta senare rättas till. Genom namngivningen har ingen större skada skett! Medgivas bör dock gärna att alltför många ej endast »subspecies» utan även »arter» uppställts. Att jag personligen gentemot ett alltför frikostigt uppställande av arter intar en rätt restriktiv ståndpunkt, bevisas bl. a. av en artikel, som jag skrev för många år sedan och till vilken jag ber få hänvisa (Einige Bemerkungen zur Systematik der Familie Hygrobatidae. Zool. Anzeig. LXXII, 1927). Jag säger bl. a.: »Eine solche Wirksamkeit verdient n i c h t wissenschaftlich genannt zu werden und läuft meistens nur in eine Benennung von Individuen hinaus.»

Lindroth behandlar även det vetenskapliga utnyttjandet av litteraturen och vänder sig därvid i sin kritikiver mot ett arbete av Degelius, som redogör för »Das ozeanische Element der Strauch- und Laubflechtenflora von Skandinavien». Han anser kapitlet III, som är en 20 sidor omfattande översikt av det oceaniska elementets historiska utforskande i Skandinavien, icke endast överflödigt utan olämpligt i en dylik växtgeografisk avhandling. Skall man ge sig in på ämnet hur man lämpligast skall behandla den vetenskapliga litteraturen bör man dock icke fälla yttranden, som kunna bli bumeranger. Lindroths kritik är helt omotiverad. Översikten är icke endast mycket intressant utan dessutom organiskt förbunden med arbetet i övrigt — något som man ingalunda kan säga om Lindroths eget inledande kapitel, de principiella anmärkningar, som här äro föremål för min lilla kritik.

Om museerna har Lindroth också en hel del att säga. Han börjar med följande: »Die öffentlichen und privaten Naturaliensammlungen starteten als Kuriositätskabinette. Als die Tiere seit dem 18. Jahrhundert allmählich im Druck beschrieben und in ein System eingeordnet wurden, erhoben sie sich auf das Stadium der Philatelie, in dem sie bis jetzt in grossem Ausmasse geblieben sind.» Denna tydligen i förklenande syfte uttalade åsikt får stå för L:s räkning.

Lindroth kommer sedan in på museisamlingarnas uppställning och

principerna därför och vänder sig då i första hand mot separatsamlingarnas bibehållande ur pietetssynpunkt. Kritik framföres i detta sammanhang mot Riksmuseum. Walther Horn har nämligen angivit de grunder enligt vilka det kunde anses vara berättigat bibehålla separatsamlingar, men han nämner där icke pieteten som giltig sådan. Därför, eller åtminstone styrkt av Horns åsikt, menar nu Lindroth också att pieteten icke är tillräcklig grund! Horn var dock en rätt impulsiv herre, hos vilken personliga, subjektiva känslostämningar ofta togo överhand över sunda förnuftet. Man bör akta sig för att generalisera, och nog kunna ibland också pietetshänsyn anses berättigade att spela in även i andra fall än de av Lindroth anförda (han medger nämligen några). Skälen och omständigheterna i det speciella fallet böra vara avgörande. Vad nu bibehållandet av Bohemans samling på Riksmuseum beträffar — som Lindroth just nämner —, så är det *icke* som han påstår pieteten, som kommit mig att bibehålla den separat. Skälet är i stället, att djuren i densamma med hänsyn till lokaletiketteringen icke uppfylla de fordringar, som nu ställas och som vi tilllämpa i den nyuppställda, geografiska samlingen, då de nämligen endast ha landskapsuppgifter. Men i övrigt ha faktiskt enstaka värdefullare djur trots bristande lokaletikettering *dock* införlivats med den nya samlingen.

Vad sedan beträffar materialets omfattning, påstår Lindroth (i detta fall utan kritik) att detsamma i Riksmuseum för varje art är begränsat. Vi skulle sålunda endast ha »eine halbe Querreihe» (d. v. s. 3—4 nålar) från varje provins. Detta är visserligen riktigt då det gäller smärre djur, och då de flesta coleopterer äro små, bli 3—4 nålar regel. För de större arterna äro dock helrader reserverade. Då alltid, när materialet är tillräckligt stort, djuren äro staplade 3—4—5 exemplar på varje nål, allt efter tillgången, kan *materialet* i själva verket *icke*, som Lindroth påstår, anses begränsat, och dessutom är det ganska rikligt. I övrigt är att märka, att det överloppsmaterial, som ej går in i huvudsamlingen, kommer i dubblettsamlingen. Vad Lindroth sedan sid. 32 nämner om Riksmuseum är också fullkomligt felaktigt och måste med skärpa bemötas. Han kritiserar där uppställningen av den geografiska samlingen såsom ovetenskaplig, i det han påstår att så snart av en art insatts så mycket som går från en viss provins, intet vidare material från andra fyndorter inom samma provins insättes. En sådan omflyttning av material ha vi dock alltid gjort och göra fortfarande i mån av arbetskraft och tillgång på djur, och hur han kommit till denna slutsats är obegripligt. Hans kritik synes i detta fall ej innebära annat än att han målat en viss potentat på väggen för att få tillfälle att slå ihjäl honom. Alldeles samma taktik tillämpar han då han kritiserar Riksmuseum genom påståendet att trasiga exemplar — även om skadan är helt obetydlig — icke insättas i huvudsamlingen. Påståendet är ett slag i luften och liksom flera andra förhastat och alltför

generellt framfört. Om Lindroth givit sig tid att se efter i vår samling skulle han ha funnit att där sitta åtskilliga trasiga exemplar. Att dessa emellertid ersättas med andra så snart hela sådana finnas att tillgå, är givet. Att exemplaren — likgiltigt om vi kalla huvudsamlingen geografisk eller icke — äro hela är givetvis en fördel, som ej ens en djurgeograf som Lindroth torde kunna förneka, och det hade enligt min mening varit bättre och lämpligare, när han talar om Riksmusei samling, icke endast att kritisera utan tillika — i likhet med alla andra entomologer, som sett den — att framhålla att den både genom sin storlek och förstklassiga preparering, vartill make icke finnes i något annat nordiskt museum, är mycket förnämlig. Han hade därigenom samtidigt givit en välbehövlig eloge åt vår utmärkte preparator B. Hanson, som här nedlagt ett synnerligen förtjänstfullt arbete.

Till sist anser jag mig böra framhålla ytterligare en sak. Visserligen är vår coleoptersamling geografiskt uppställd, d. v. s. där är plats lämnad för exemplar från alla svenska landskap och dessutom också ett mindre utrymme avsett för de övriga nordiska länderna. På ett museum är dock i allmänhet den systematiska och icke den geografiska synpunkten dominerande, vilket Lindroth förbisett i sin kritik. Han glömmer att samlingen tillika är vår huvudsamling och att därför vissa andra synpunkter äro likaberättigade med de geografiska och kunna avgöra vad som skall sättas in i densamma. *Utrymmet* på ett museum är *alltid* begränsat, och vid uppordningen av en samling måste man alltid på förhand beräkna ett visst, större eller mindre, men i varje fall begränsat utrymme för var art. Så länge detta utrymme ej är fyllt kunna ju nya exemplar utan vidare instickas, men då vi nu avsett en halv resp. hel tvärrad för varje art, d. v. s. i regel motsvarande 3—4 resp. 7 nålar, kunna ej mer än högst 7 olika lokaler inom varje landskap bli representerade. Om exemplar från ytterligare lokaler framdeles tillkomma, måste följaktligen dessa ovillkorligen insättas i dubblettsamlingen. Där kommer alltså under alla förhållanden en god del av materialet att sitta — och med fördel just de trasiga exemplaren. Jag vill i detta sammanhang till sist framhålla några av de skäl, som i många fall hindra, att man som Lindroth vill utan vidare insätter ett trasigt exemplar i samlingen om det representerar en i samlingen dittills ej företrädd lokal. Andra, i lika mån avgörande synpunkter kunna exempelvis vara exemplarets kön, om djuret är genitaldissekerat eller icke, huruvida det är granskat av specialist eller icke, om det representerar en färg- eller annan morfologisk avvikelse eller kanske till och med en missbildning av intresse. Allt detta är för en museiman en så självklar sak att det ej hade behövt beröras, om ej Lindroth i sin kritik ensidigt hävdat den geografiska synpunkten.

Vad Riksmusei samlingar beträffar, vill jag ytterligare endast framhålla, att vi enligt vår instruktion äro *skyldiga* att även ha en särskild »dubblettsamling». I denna, som under senare år vuxit betydligt,

sitta många exemplar, både hela och trasiga, som icke få plats i huvudsamlingen. En djurgeograf, som vill ha så många lokaluppgifter som möjligt, måste alltså även ta hänsyn till denna.

Åtminstone en mycket tänkvärd sak framhåller Lindroth. Han påpekar nämligen att det vore av ett visst värde om förutom övriga samlingar på ett museum även funnes en liten systematisk samling, omfattande blott ett par, säkert bestämda exemplar av varje art. Denna lilla händiga samling skulle tjäna som jämförelsematerial vid bestämningar. Anläggandet av en sådan »studiesamling» har jag för längesedan själv fört på tal på museet, men av brist på tid har avsikten ännu icke kunnat förverkligas. Att den skulle ha rätt stor betydelse kan icke förnekas. Huruvida »unika» ur huvudsamlingen också skulle placeras där, såsom Lindroth föreslår, kan emellertid diskuteras men är ju i sammanhanget rätt oväsentligt.